

Nagy Székely Ildikó

**Tollal őrzött erdélyiség
avagy
A sokszínű lélekmadár**

A 10 éves Erdélyi Toll terméséből

Recenziók, ismertetők

Erdélyi Toll

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó

ÍRÓK ÉS MŰVEK

Nagy Székely Ildikó

***Tollal őrzött erdélyiség
avagy
A sokszínű lélekmadár***

ERDÉLYI TOLL KÖNYVEK

Sorozatszerkesztő:
Beke Sándor

A borító illusztrációját
Péter Katalin
készítette

Nagy Székely Ildikó

***Tollal őrzött erdélyiség
avagy
A sokszínű lélekmadár***

A 10 éves *Erdélyi Toll* terméséből

Recenziók, ismertetők

*Erdélyi Toll —
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó
Székelyudvarhely 2020*

**AZ ERDÉLYI GONDOLAT
SZERKESZTŐBIZOTTSÁGA**

**Beke Sándor (igazgató) • Brauch Magda
Cseke Gábor • Cseke Péter
Csire Gabriella • Gábor Dénes
P. Buzogány Árpád • Péntek János**

.

ERDÉLYI TOLL

Irodalmi és művelődési folyóirat

Főszerkesztő: **Beke Sándor**

Szerkeszti:

Brauch Magda, Csire Gabriella

© Nagy Székely Ildikó, 2020

© Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, 2020

© Erdélyi Toll, 2020

ISBN 978-606-534-105-0

www.erdelyigondolat.ro

Megjelent az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó
és az Erdélyi Toll közös könyvkiadási
egyezménye alapján

Tollal őrzött erdélyiség *avagy* A sokszínű lélekmadár

Az irodalmi lapok mindig egy szűkebb-tágabb közösség önazonosságának, szellemi létének őrzői, szükség esetén újrateremtői voltak az évszázadok során. Az 1989-es rendszerváltás utáni szabadságmámorban számos lapszületésnél bábáskodtak kulturális életünk legjelesebbjei. Elég, ha a marosvásárhelyi *Látóra*, az *Igaz Szó* utódjára vagy a kolozsvári *Helikonra*, a nagyváradi *Váradra* gondolunk. És persze ott vannak a még tekintélyesebb múltú, diktatúrát átvészelt sajtótermékek, amilyen a *Korunk*. A székeljudvarhelyi *Erdélyi Toll* a fiatalabb, de a kezdetektől igen kitartó, elhivatott „őrzők” nemzedékét gazdagítja. Beke Sándor főszerkesztő 2009-ben, tíz éve indította útjára, azóta minden negyedévben székel vendégszeretettel gyűjti pazar szellemi tápláléktól roskadozó asztal köré az alkotókat és olvasókat egyaránt.

Számomra a „Toll” szépsége leginkább a sokszínűségében rejlik. Nem egy szűkebb térségre, netán alkotói körre leszűkített csoportot ösztönöz irodalmi, hitbeli és tudományos üzenetek átadására és befogadására, az egyetlen válogatási szempont számára a minőség. Ennélfogva jó szívvel fogadja a pályakezdőket, „új tollakat”, és ez a „Toll a Tollban”-érzés az, amitől igazán otthonossá, ha úgy tetszik, erdélyiségünk biztos pontjává, lenyomatává válik.

Különös módon a lap neve nem egy íróasztala fölé hajoló, történetesen erdélyi ember vagy asszony alakját idézi fel bennem, nem az alkotó kézben lassan mozduló pennára, sokkal inkább a színes madártoll könnyű röptére, földi valónk megnyilvánulása helyett a korlátok fölé emelkedő légiességre asszociáltat. Arra, hogy erdélyiségünk vállalása, árnyalatokban gazdag megvallása nem teher, mely lehúz, a földön tart, hanem égi ajándék, mely szárnyalni enged. Talán öntudatlanul is ezt a gondolatot próbáltam megfogalmazni a *Népújság* című Maros megyei napilap *Múzsza* című irodalmi-művészeti mellékletében megjelent lapismertetőikben. Az pedig, hogy nemcsak a megfigyelő és értékelő szerepében, hanem a szépirodalmi és gyermekirodalmi rovat szerzőjeként is részévé válhattam az *Erdélyi Toll* életének, imént leírt gondolataimat igazolja. Mindazt, amit kulcsszavakban így foglalhatnék össze: értékőrzés, nyitottság, szárnyalás, székely vendégszeretet.

Nagy Székely Ildikó

Az idei harmadik Erdélyi Toll kínálatából

(2012. 3. szám)

Megjelent az *Erdélyi Toll* IV. évfolyamának 3. száma. Az udvarhelyi Erdélyi Gondolat Kiadó negyedévi publikációjának legfrissebb kínálatát az alábbiakban ismertetjük.

Az *Írók a szülőföldről* rovatban Bertha Zoltán: *Transzszilván „lélekmentők”* (Páskándi Géza esszéi modern erdélyi klasszikusokról), illetve Bölöni Domokos: *Szélrózsa kankalin (V.)* című írása olvasható, irodalomtörténeti ismereteket Pomogáts Béla: *A transzilvanista ideológia*, valamint Bertha Zoltán: „Szelíd fényű glória” (Páskándi Géza Dsida Jenőről) című munkája nyújt.

A 125 éve született Áprily Lajos szellemét Józsa Miklós: *Áprily Lajos emléke Nagyenyeden* című írása, illetve Málnási Ferenc két verselemzése idézi meg. A sajtótörténet számára fenntartott részben Beke Sándor főszerkesztő: *A Székely Útkereső levelezés és dokumentumok tükrében (II.)* című összeállítását találjuk.

Az *Anyanyelvünk épségéért* rovatban Málnási Ferenc: *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében X.* című munkája olvasható.

A *Múzsza és lant* rovat szerzői: Albert-Lőrincz Márton, Beke Sándor, Bölöni Domokos, Czirják Edit, Csatáné Bartha Irénke, Csávossy György, Farkas

Antal, Ferenczi Enikő, Fülöp Kálmán, Hadnagy József, Kamenitzky Antal, Komán János, Kozma László, Nagy József Levente, P. Buzogány Árpád, Pálffy Tamás Szabolcs, Tar Károly. Irodalmi anekdotákat Ráduly Jánostól, filozófiai jellegű írást Balázs Sándortól olvashatunk.

A *Hit és üzenet* rovatban Baricz Lajos, Beke Sándor, Fülöp Kálmán lírai alkotása, illetve Bustya Dezső, Málnási Ferenc, Pázmány Péter prózája található.

Recenzióval Szekeres Lukács Sándor jelentkezett *Rovásírásos múltunk* címmel (Mandics György: *Rovott múltunk, A székely-magyar rovásírás-történet kézikönyve, I. kötet, Irodalmi Jelen Kiadó, Arad, 2010*).

A gyermekrovatban Beke Sándor, Mészely József, Ráduly János, Tar Károly versei és Benedek Elek, Bölöni Domokos, Csire Gabriella, Kriza János, László László, P. Buzogány Árpád prózája olvasható.

Népújság, Múza-melléklet, 2012. november 24.

A negyedik Erdélyi Toll kínálatából

(2012. 4. szám)

A szentesti hangulatot is megidéző publikációban mindenki megtalálja kedvenc rovatát.

Írók a szülőföldről cím alatt Kozma László verse, az *Ünnepi színpad*, Fülöp Lajosnak a korai Áprily-lírában kifejezésre jutó érzetkultuszról, Bertha Zoltánnak Tamási legkedvesebb regényéről, a *Jégtörő Mátyásról* szóló írása, illetve Bölöni Domokos *Szélrózsza kankalin* című művének soron következő, ötödik része olvasható.

A 370 éve született Bethlen Miklós emléke előtt Málnási Ferenc *Olajágot viselő Noé galambja...* című írása adózik, ugyanakkor Bethlen Miklós *Imádságos-könyvéből* is találunk egy részletet.

Ady Endre születésének 130. évfordulója alkalmából Bertha Zoltán *Ady táltos-paripáján*, Málnási Ferenc *Új időknek új dalai* című írását, illetve Ady *A magyar ugaron* című versét olvashatjuk.

A harmadik számhoz hasonlóan a negyedikben is felidéződik Áprily Lajos emléke, ezt szolgálja Józsa Miklós *A természet világa egy Áprily-versciklusban* című írása.

Az *Anyanyelvünk épségéért* rovatban Málnási Ferenc *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében* című művének XI. fejezetét olvashatjuk.

A *Hit és üzenet* című rovatban folytatódnak Bus-
tya Dezső naplójegyzetei, a *Tűnődések*, ugyanitt ta-
láljuk Kozma László és Pálffy Tamás Szabolcs ver-
sét.

A könyvismertetéseknek szentelt rovatban Mé-
szely József Kozma László költő új, *Erdélyi kará-
csony* című könyvéről értekezik.

A negyedik *Erdélyi Toll* Albert-Lőrincz Márton,
Beke Sándor, Csatáné Bartha Irénke, Jancsik Pál,
Kozma László, Nagy Székely Ildikó, Ráduly János
verseivel, illetve Bölöni Domokos és Csire Gabriella
prózai alkotásaival a gyerekeknek kedveskedik.

Népújság, Múzsá-melléklet, 2012. december 15.

A Toll védelme

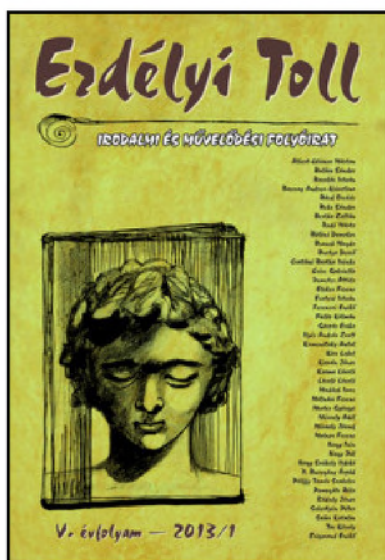
Ötödik évfolyamához érkezett
a székelyudvarhelyi folyóirat

(2013. 1. szám)

Kisiskoláskorom kedvenc tárgyai közé tartozott a háromszínű golyóstoll, amely egyetlen érintésre pirosban vagy zöldben folytatta a megszokott kék sorokat. A székelyudvarhelyi *Erdélyi Toll* ennél sokkal több árnyalattal lepi meg minden negyedévben olvasóit a legfiatalabb „Tollforgatóktól” a szépkorúakig. Az ötödik évfolyamához érkezett irodalmi, művelődési folyóirat, az — idén huszonkettedik évébe lépett — udvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó sajtóterméke különös szépségű, váratlan virágként született 2009-ben, akkor, amikor már a médiavilágban is érzékelhetővé váltak a gazdasági válság jelei, a meglévő irodalmi-művelődési lapok köré csoportosult szerzők és olvasók köre pedig rég körvonalazódott. Szükség, igény volt rá mégis. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy az elmúlt fél évtized alatt egyszer sem kellett megtorpannia, sem minőségében, sem terjedelmében nem érintették az anyagilag, eszmeileg egyaránt nehéz idők mellékhatásai. Ötödik évfolyamának első számában megtaláljuk az induláskor „megköstoltatott,” azóta egyszer sem nélkülözött rovatokat — *Anyanyelvünk*

épségéért, *Írók a szülőföldről, Irodalomtörténet, Sajtótörténet, Múzsza és Lant, Híres magyar múzsák, Filozófia, Élő néphagyományok, Hit és üzenet, Élő tudomány, Erdélyi Toll* — gyermekeknek —, az első ötvenegynéhány oldalon, a szintén ismert és kedvelt *Műhely* rovatban pedig *Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján* címmel Beke Sándor főszerkesztő 2012-ben kiadott interjúkötetének első fejezete olvasható. Mi módon befolyásolta az 1989 utáni romániai magyar sajtó az alkotói pályák alakulását, milyen emlékeket idéz a rendszerváltás után megjelent *Székely Útkereső*, mi a jelentősége a 70-nél több magyar író „egy közös erdélyi asztalhoz” ültető *Erdélyi Toll*nak? — jeles írók, költők, irodalomtörténészek, egyetemi tanárok, szerkesztők véleményét ismerhetik meg minderről a kötet, illetve a lap olvasói. Ezen gondolatokból válogattunk: „Szomorúság és életbizalom: ez jellemez ma minden szellemi igényt, mert nem lehet nem észrevenni etnikai sorvadásunk aggasztó tüneteit, ugyanakkor kötelességünk és felelősségünk a jövőteremtő munkálkodás. Ez a kötelességéthosz fűti az *Erdélyi Toll* működtetését is, színvonala, jellege, holdudvara pedig nyilván egyre feltűnőbb lesz az erdélyi és egységes kárpát-hazai kulturális magyar égboltozat alatt” (Bertha Zoltán), „Megőrzésre, továbbadásra méltó szellemi táplálék gyermeknek, fiatalnak és idősnek egyaránt” (Sipos Erzsébet), „Nekem személy szerint a reményt jelenti, hogy Erdélyben (és persze, Székelyföldön) továbbra is szükség van az írott szóra, a nyelvre, az irodalmi alkotásra” (Demeter Attila).

Sorozatban közölt prózaanyagával — Bölöni Domokos: *Szélrózsa kankalin*, Málnási Ferenc: *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében*, Balázs Sándor: *Köznapi filozófia*, Bustya Dezső: *Tűnődések* — számomra a folytonosság ígéretét sugallja, egyfajta biztonságerzetet kelt az ötesztendő *Erdélyi Toll*. Olyan érzés ez, mint amikor valaki több hónapos távollét után hazatér, és mindent a helyén talál.

A tartalomból: Beke Sándor: *Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján (I.)*, Bölöni Domokos: *Szélrózsa kankalin* (VI.), Pomogáts Béla: *A helikoni költészet*, Bárd Oszkár: *Kell lennie*, Madách Imre: *Isten keze, ember keze*, Málnási Ferenc: *„Mondottam, ember, küzdj és bízva bízzál”*, Nagy Pál: *Volt akkor egy Művészet*, Pomo-

gáts Béla: *Búcsú egy műhelytől*, Kozma László: *Szabó T. Attila*, Málnási Ferenc: *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében (XII.)*, Brauch Magda: *Nyelvi illem — régen és ma*, Bertha Zoltán: *Magyar-ság és emberség*, Brauch Magda: *Erzsébet asszony*, Balázs Sándor: *Köznapi filozófia (VI.)*, Ráduly János: *Népies rabversek 1897-ből*, Szócs Katalin: *Az élet virága (I.)*, Sebestyén Péter: *Húsvét, az ünnepek ünnepe; Feltámadás; Láttá és hitt*, Bustya Dezső: *Tűnődések (IV.)*, Zsigmond Enikő: *Milyen gát a Bogátdombja, küszöb-e a Gréces-tető?* A *Múza és Lant* rovat szerzői: Albert-Lőrincz Márton, Barabás István, Beke Sándor, Bodó Márta, Csatáné Bartha Irénke, Csire Gabriella, Demeter Attila, Elekes Ferenc, Eszteró István, Ferenczi Enikő, Fülöp Kálmán, Gáspár Erika, Ilyés András Zsolt, Kamenitzky Antal, Kiss Lehel, Komán János, Kozma László, Molnos Ferenc, Mester Györgyi, Mészely József, Nagy Irén, P. Buzogány Árpád, Pálffy Tamás Szabolcs, Ráduly János, Tar Károly. Az *Erdélyi Toll — gyermekeknek* rovatban Barcsay Andrea-Krisztina, Csatáné Bartha Irénke, Csire Gabriella, Kiss Lehel, Kozma László, László László, Mester Györgyi, Mészely Adél, Mészely József, Nagy Székely Ildikó, P. Buzogány Árpád, Tar Károly írásai szerepelnek.

Népúj-ság, Múza-melléklet, 2013. június 15.

Az ötéves Toll második röpte

(2013. 2. szám)

Ahogy egyetlen vízcsepp a nagy vizet, a tengert őrzi magában, úgy rejtőzik egyetlen *(Erdélyi) Toll*-ban a szárnyalásban el sosem fáradó Gondolatmadár minden árnyalata. Így van ez az idei, ötödik esztendő második *Toll*ával is.

A székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó irodalmi és művelődési folyóiratának legújabbját kézbe vevő olvasón az elmúlt fél évtized illatai, ízei, színjátékai lesznek úrrá.

Böloni Domokos irodalmi élményt kínáló *Szélrózsa kankalinja* a hetedik, Málnási Ferenc *Erdélyi anyanyelvünk — irodalmunk tükrében* című, izgalmas tanulmánya a tizenharmadik részhez érkezett, de Balázs Sándor *Köznapi filozófiája*, illetve Szócs Katalin *Az élet virága* című, néphagyományról szóló sorozata is folytatódik.

Az irodalomtörténetre éhezőket Pomogáts Béla, Józsa Miklós és Bertha Zoltán szólítja meg újra, az alkotói világ kulisszái mögé bepillantani vágyót pedig a száz éve született Jékely Zoltán kiadatlan leveleit, fényképek hátára írt sorait, dedikációit közlő Ráduly János örvendezteti meg, aki a szovátai Szabó Mihály tanárhoz és családjához írt levelek megőrzőjével, Szabó Mihályné Kulcsár Ilonával interjút is készített.

A *Hit és üzenet* rovatban Sebestyén Péter katolikus plébános a keresztény hitnek a mai és holnapi európai kultúrában betöltött szerepéről ír, Gábor Adrienn a *Zenei világban* a bölcsődei zenei nevelésnek a gyermekek szociális és érzelmi fejlődésében megtapasztalható hatásairól értekezik.

A *Múza és lant* Albert-Lőrincz Márton, Beke Sándor, Böszörményi Zoltán, Csátáné Bartha Irénke, Demeter Attila, Elekes Ferenc, Fülöp Kálmán, Gáspár Erika, Jancsik Pál, Kamenitzky Antal, Kiss Lehel, Kozma László, Mészely József, Molnos Ferenc, Nagy Irén, P. Buzogány Árpád, Pálffy Tamás Szabolcs, Ráduly János, Tar Károly verseiben szólal meg, ugyanakkor ebben a rovatban számos, Bodó Márta, Csire Gabriella, Elekes Ferenc, Ferenczi Eni-

kő, Kedei Zoltán, Mester Györgyi, P. Buzogány Árpád, Tar Károly tollából született prózai írás is helyet kapott.

És hogyan másképp zárhatná röptét az újabb *Erdélyi Toll*, mint a legkisebb közönség megajándékozásával? A gyermekekhez szóló alkotók között ezúttal is nagymértékben a *Múza és lant* rovat szerzőit — Albert-Lőrincz Mártont, Beke Sándort, Bölöni Domokost, Csatáné Bartha Irénkét, Csire Gabriellát, Jancsik Pált, Kozma Lászlót, Mester Györgyit, P. Buzogány Árpádot, Tar Károlyt — látjuk viszont (de egy tündérszép Benedek Elek-mese, Barcsay Andrea-Krisztina prózája és Nagy Székely Ildikó készülő könyvének részlete is megtalálható itt), ez a kettős jelenlét pedig az igényes olvasóvá nevelés gondolatát sugallja.

Népújság, Múza-melléklet, 2013. július 13.

Erdélyi Toll — idén harmadszor

(2013. 3. szám)

Kánikulában kincses szobák hűvösébe csábít, műzsák hangján kényeztet. A székelvudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó irodalmi és művelődési folyóiratának legfrissebb példánya, az idei harmadik *Erdélyi Toll* is akkora lendülettel és nagylelkűséggel emeli magához az igényes olvasmányokra vágót, mint az elmúlt öt esztendő összesen 18 „Tolla.”

A folytonosság érzetét keltő sorozatok között ki-kimagtalanja a leginkább kedvére valót. Bölöni Domokos *Szélrózsa kankalinja* VIII., befejező részéhez érkezett, így, „bónuszként” méltatásokat is olvashattunk a „megkeseredetten is kacagva író” (László Miklós) szerzőről az 1981-es első kötete megjelenéséhez kapcsolódó Szávai Géza-gondolatoktól Sütő András, Lázok János, Beke György, Fodor Sándor, László Miklós, Ráduly János, Markó Béla Bölöni-művek mentén születő soraiig.

Az *Irodalomtörténet* rovatban Pomogáts Béla a transzilvanista ideológia, az Erdélyi Gondolat váltságáról és megújulásáról értekező tanulmányában a helikoni asztalhoz hívja olvasóit. Az „erdélyi gondolatot” egyszerre megszüntető és őrző új, népi eszmevilág kapcsán Pomogáts Béla Balogh Edgár ma különösen figyelemre méltó szavait idézi: „Sőt, akkor ez a transzszilvanizmus nem is erdélyi öncélúság,

Az *Anyanyelvünk épségéért* rovatban folytatódik Málnási Ferenc: *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében* című sorozata, Brauch Magda pedig a nyelvi „leletekről” értekezik.

A meglévők mellett egy új sorozat is indul, az *Élő néphagyományok* rovatban Szócs Katalin *A fokos és a nyíl* című munkájának első fejezete várja az olvasókat.

A tudományok iránt érdeklődőknek Zsigmond Enikő *A Nap és a tenger gyereke* című, sóról, sóbányaszatról szóló tanulmánya szerezhethet örömet.

A *Hit és üzenet* rovatban Gáspár Erika és Kozma László lírájából kaphatunk ízelítőt. „Ki köztünk jársz, és népedet megtartod, / Add, Uram, hogy felismerjük arcod. / Hogy lelkünkéről fölszálljon a köd / S érinthessük sugar-köntösöd” — írja Kozma László *Ki köztünk jársz* című, csodaszép négysorosában.

A *Múza és lant* rovat ezúttal is a szokásos színgazdagsággal várja a szépirodalomra éhezőket. Albert-Lőrincz Márton, Beke Sándor, Böszörményi Zoltán, Csatáné Bartha Irénke, Elekes Ferenc, Fülöp Kálmán, Gáspár Erika, Jancsik Pál, Kamenitzky Antal, Komán János, Kozma László, Mészely József, P. Buzogány Árpád, Pálffy Tamás Szabolcs, Tar Károly versei, illetve Buksa Éva-Mária, Csire Gabriella, Ferenczi Enikő, P. Buzogány Árpád, Ráduly János, Tar Károly prózája kínál újra irodalmi élményeket.

A legkisebbek nyelvén szintén az ismert nevek — Csatáné Bartha Irénke, Jancsik Pál, Kiss Lehel, Kozma László, Mészely József — szólalnak meg. A gyermekversek mellett Benedek Elek és Kriza János

egy-egy meséje gyönyörködteti a kincsektől „Tollasodókat”.

Népújság, Múzsá-melléklet, 2013. augusztus 17.

A biztos pont

Erdélyi Toll:
ötödik évfolyam, negyedik szám

(2013. 4. szám)

Idén negyedszer öltötte magára jól ismert, mégis mindig újnak, ünnepinek látszó színeit az *Erdélyi Toll*. Az udvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó gondozásában megjelenő ötéves irodalmi és művelődési folyóirat azzá a biztos ponttá vált az elmúlt fél évtizedben, amelyhez alkotó és — igényes, szellemi élményeit megválogató — olvasó könnyen és szívesen visszatalál. Értékrendjének állandóságát mi sem bizonyítja jobban, mint szerzőinek névsora, amely már az induláskor valós értéket ígért, az évek során pedig egyre gazdagodott. Míg a 2009-es első évfolyam legelső számában hat alkotó hangján szólt meg a *Múzsza és lant*, az ötödik évfolyam utolsó számában a lírának és széprózának szentelt rovatot 24 szerző — Albert-Lőrincz Márton, Beke Sándor, Bölöni Domokos, Böszörményi Zoltán, Brauch Magda, Csatané Bartha Irénke, Csire Gabriella, Csontos Márta, Elekes Ferenc, Ferenczi Enikő, Fülöp Kálmán, Gáspár Erika, Kamenitzky Antal, Kiss Székely Zoltán, Komán János, Kozma László, Mester Györgyi, Mészely József, Molnos Ferenc, Nagy Irén, P. Buzogány Árpád, Ráduly János, Pálffy

Tamás Szabolcs, Tar Károly — „lakja be” műfaji változatosságban (az árnyalatokban gazdag versanyag mellett félperces történetet, hosszabb prózai alkotást, sőt regényrészletet is találunk). A *Múzsza és lant* azonban nem az egyetlen ötödik évét „betöltött” rovat. Már az induláskor, a köszöntő sorok utáni első oldalakon ott találhattuk magunkat a szülőföldről valló alkotóknak szentelt térben — ezúttal Nagy Irén versei várják ebben a rovatban az olvasót —, alámerülhettünk az *Anyanyelvünk épségéért* című nyelvművelő rovat gondolatvilágában — a legújabb lapszámban Fülöp Lajos a nyelvi humorról, Brauch Magda a „szuk-szükölésről” ír, illetve Málnási Ferenc *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében* című nagyszabású munkájának tizenötödik fejezete olvasható —, és híres magyar múzsákkal találkozhattunk — ezúttal Brauch Magda Szilágyi Domokos egykori szerelmét idézi meg. Mindemelllett az *Erdélyi Toll* születésekor már felvillant a néphagyományokhoz és a hitvilághoz való kapcsolódás szükséglete — az *Élő néphagyományok* rovatban ezúttal Szócs Katalin *Fokos* című munkájának második fejezetét olvashatjuk, a *Hit és üzenet* rovatban pedig Baricz Lajos versei és Pálffy Tamás Szabolcs prózája vár.

Az évfordulókra való kitartó megemlékezés az *Erdélyi Tollat* idősíkokat találkoztató őrszemmé teszi. A legújabb lapszámban Málnási Ferenc a 75 éve elhunyt Dsida Jenő, illetve a 130 éve született Kós Károly alakját hozza újra olvasóközelségbe. Kós Károly emléke az irodalomtörténetnek szentelt rovatban is felvillan Bertha Zoltán írásában, ugyanitt Pomogáts

Béla Bánffy Miklósról és *Erdélyi történet* című regényéről ír.

A könyvismertetés az indulástól az *Erdélyi Toll* egyik elmaradhatatlan színfoltja volt. Ezúttal Málnási Ferenc az *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó* 1994 és 2006 között megjelent nyelv művelő köteteit mutatja be.

Az *Erdélyi Toll* ötödik évfolyamának negyedik számából a filozófia — Albert-Lőrincz Márton: *A barátságról* — és a művészettörténet — Burján Emil: *Fülep Lajos műbölcséleti alapelvei (IV.)* — sem hiányzik. A *Maradandó művészet* című rovatban Kedei Zoltán festőművész lírai szépségű alkotói vallo-másai örömeztetnek meg.

A finálé pedig huszadszorra is a gyermekvilág önfeledtségét hozza. Talán ez a legkisebb befogadók-

nak szentelt tér az első számú biztosíték arra, hogy öt, tíz, tizenöt év múlva is kívánt, keresett lesz az udvarhelyi *Erdélyi Toll*.

Népújság, Múzsá-melléklet, 2013. november 2.

Az idei első Erdélyi Toll színei

(2014. 1. szám)

A székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Kiadó gondozásában negyedévente megszülető irodalmi-művelődési folyóirat, az *Erdélyi Toll* idei első számában is bőkezűen ajándékozta meg a szépirodalom kedvelőit.

A *Múzsá és lant* rovatban ezúttal csaknem 30 alkotói világ villan fel, megjelenési sorrendben Buksa Éva-Mária, Kiss Székely Zoltán, Ferenczi Enikő, Tar Károly, Pálffy Tamás Szabolcs, Jancsik Pál, Balázs Tibor, Csontos Márta, Nagy József Levente, T. Ágoston László, Hadnagy József, Elekes Ferenc, Beke Sándor, P. Buzogány Árpád, Albert-Lőrincz Márton, Csávossy György, Komán János, Mester Györgyi, Csire Gabriella, Kiss Lehel, Benke Júlia, Fülöp Kálmán, Mészely József, Ráduly János, Bartus Rozi, Bodó Márta, Szente B. Levente, Kozma László, illetve Farkas Szabolcs hangján szólnak a múz�ák.

Amint az várható volt, folytatódnak az olvasót ismerős tájakra kísérő sorozatok.

Az *Írók a szülőföldről* című rovatban Nagy Irén *Nyikó mente* című szonettkoszorúját találjuk, Mesterszonettjének sorai mintha az *Erdélyi Toll* szervezőelvére rímelnének: „Helyén van itt minden, mind, ami van, / Ima vagy ének, mit dúdol a folyó”.

Az irodalomtörténeti fejezet színvonalát Pomogáts Béla a „továbbélő” erdélyiségről, Bertha Zoltán Lászlóffy Aladár írásművészetéről értekezve biztosítja, folytatódik Beke Sándornak a *Székely Útkeresőt* levelezés és dokumentumok tükrében bemutató sajtótörténeti munkája, illetve az *Anyanyelvünk épségéért* című rovat, amelyben Málnási Ferenc erdélyi anyanyelvoktatásról szóló műve a XVI. fejezethez érkezik.

A megemlékezések a 185 éve született Orbán Balázshoz kötődnek, akinek szellemét Tompa László, Józán Miklós, Málnási Ferenc, Beke Sándor alkotása idézi meg.

A filozófiáról szóló rovatban Balázs Sándor *Köznapfi filozófia* című munkája folytatódik, ma is élő néphagyományokkal Ráduly János és Szöcs Katalin színesíti a Tollat.

A *Maradandó művészet* rovatban Kedei Zoltán festőművész osztja meg tavaszt idéző műtermi gondolatait az olvasóval, a hit üzenetét T. Ágoston László és Kozma László tolmácsolja.

Az idei első *Erdélyi Toll* izgalmas színfoltja a *Kultúr-térkép* rovat, amelyben Csontos Márta az erdélyi multikultúra fényében értekezik Octavian Goga románságtudatáról és irodalomszemléletéről. Ugyanitt Szilágyi Józsa Mária nyelvész édesapjára, Józsa Jánosra, a Bolyai Tudományegyetem néhai neves tanárára emlékezik, illetve az egykori tanár székelyekről szóló, 1934-ben az *Új Cimbora*-ban megjelent írása is elolvasható, melynek zárómondata: „A székelyek az országnak legvallásosabb, legbecsületesebb és legmunkásabb népe”.

Az udvarhelyi lap az elmúlt fél évtized gyakorlatához híven utolsó oldalain a jövőre, illetve az egészen új olvasókhoz szól. A gyermekek Tollát a jól ismert szerzőcsapat, Beke Sándor, Bölöni Domokos, Csatáné Bartha Irénke, Kiss Lehel, Mészely József, Nagy Irén, Ráduly János és P. Buzogány Árpád teszi ezúttal is színessé és könnyű röptűvé.

Népújság, Múzsá-melléklet, 2014. május 17.

A Toll melegében

(2014. 2. szám)

Őszi ködök ellen jó felfegyverkezni a Tollal. A székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Kiadó irodalmi és művelődési folyóiratának idei második száma pár hónapja már megjelent, ismertetését mégis mostanra halasztottam, hogy hűvös, esős délutánokon keríthessen még jobban hatalmába a csaknem 200 oldalon felvillanó szín- és hangzásvilág.

A nyár bőkezűségével árasztanak el a *Múza és lant* dallamai — *Szerelmes vers a Niagara vízesésről* (Beke Sándor), *Majoranna a tenger mellől* (Böszörményi Zoltán), *Pillangó szárnya* (P. Buzogány Árpád), *Vásárhely fölött a naplemente* (Kiss Székely Zoltán), *Nyári párbeszéd* (Ráduly János) idézi vissza a nemrég múlt időt —, és aki a lírai magaslatokból megpihenni vágyik, P. Buzogány Árpád, T. Ágoston László, Ráduly János prózájából válogathat, a hosszabb lélegzetű írások és Ráduly félperces történetei is alkalmasak a feltöltődésre.

Aki nem először tart a kezében *Erdélyi Tollat*, tudja, hogy a folyóirat szerkesztői korábbi sorozatok folytatásával teszik otthonosabbá a lapozgatás hangulatát. Ezúttal Csire Gabriella *Regélő napkelet* és Kozma László *A költészet világa* című írása, az *Anyanyelvünk épségéért* rovatban Málnási Ferenc erdélyi anyanyelvoktatásról szóló tanulmánya olvas-

ható tovább, *Élő néphagyományok* cím alatt pedig Ráduly János találós meséi folytatódnak.

A *Könyveink világa* rovatban Málnási Ferenc az Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetsége Kiadó gondozásában megjelent 2009-es kiadásában a magyar, 2013-ban a román anyanyelvűek útmutatójaként szolgáló *Román—magyar kulturális szótár*ra hívja fel a figyelmet, Márton Áron püspök szavaival támasztva alá a hiánypótló kiadvány szükségességét: „Ahogy Erdély földjén a hegyek völgyekkel, a mezők erdőkkel, hófödte bércek a síksággal váltakoznak, éppen úgy váltakoznak a népek Erdély földjén, ahol három nyelven beszélnek és hatféle szertartás szerint imádják az Istent, de van a krisztusi evangéliumnak ereje, amely hozzásegít ahhoz, hogy különféle ellentétek összhangba olvadjanak és testvéri együttműködés útját egyengessék.”

Természetesen a visszatekintésre, emlékezésre is jut tér és idő a hatodik évfolyamához érkezett *Erdélyi Tollban*, a 125 éve született Nyirő József drámáit Bertha Zoltán hozza olvasóközelpbe.

...És hogy nemcsak hátra és maga köré, hanem előre is képes tekinteni ez az igényes, minőségileg és mennyiségileg is sokat nyújtó folyóirat, mi sem bizonyítja jobban, mint a Toll-záró rovat, ahol többek között Beke Sándor, P. Buzogány Árpád, Kriza János, Bölöni Domokos, Kriza János, Benedek Elek érinti meg a legkisebb hallgatóságot.

Népújság, Múzsá-melléklet, 2014. szeptember 27.

Toll-varázs ősszel

(2014. 3. szám)

Különleges színfoltja az ősznek az idei harmadik Erdélyi Toll. Egy 80 évvel ezelőtti délutánt idéz fel: „Mellettem alszik a tölgy alatt Fanni, / s mióta alszik, annyi makk hullt a fáról...” (Radnóti Miklós: *Október, délután*), és egy hét évtizeddel ezelőtt született szerelmi vallomást, a munkaszolgálatos Radnóti Miklós Gyarmati Fannihoz írt sorait (*Levél a hitveshez*) megvilágítva (Málnási Ferenc: „... Fanni vár szőkén a rőt sövény előtt...”) emlékeztet a műzsára, aki ebben az évben követte a költőt az örökévalóságba vezető úton.

A nosztalgizálás évszakához illik hangulatában Beke Sándor *Álom a Titanicon* című elbeszélő költeménye, amelyet a szerző ezekkel a sorokkal ajánl olvasói figyelmébe: „Üzenem: az álom szárnyaló ereje isteni erőt sugall és tovább éltet, hogy elviseljük a szürke hétköznapiakat életünkben. És emlékezni szeretnék dr. Lengyel Árpádra is, aki a Carpathia orvosaként részt vett a Titanic több mint hétszáz túlélőjének a megmentésében.” A *Múza és lant* rovatban dobbanásszerűen váltakoznak a Beke-költeményhez hasonló, hosszabb lélegzetű írások — ilyen Csire Gabriella *Regélő napkelet*, illetve Tar Károly *Pánik* című prózájának soron következő fejezete is —, és a villanásnyi lírai megmutatkozások, többek

között Ilyés András Zsolt, Elekes Ferenc, Albert-Lőrincz Márton tollából.

Az írói életművek iránt érdeklődők előtt Juhász Gyula költői világát tárja fel Kozma László tanulmánya, a sajtótörténeti útbaigazításra vágyóknak Csíki András *Ütközés és folytonosság* című, alcímeiben is sokat ígérő — Az erdélyi magyar irodalmi sajtó harmadik újrakezdése, Az erdélyi magyar irodalom értelmezési lehetőségei, Küzdelem és építkezés a múlt hagyományaival/ból, A romániai sajtó — a magyar kisebbség sajtója: harmadik újrakezdés (1920, 1945, 1989) — munkája kínál hasznos olvasmányt. Az anyanyelvi rovatban Málnási Ferenc: *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében* című, 18. fejezetéhez érkezett tanulmányát és Brauch Magda „terrorista” nyelvművelésről szóló izgalmas írását találjuk. Kedei Zoltán nyarat és őszt idéző műtermi gondolatai magukkal ragadják, fénnyel, derűvel ajándékozzák meg a sorok között kóborlót: „Habzsolom magamba az őszi színeket, a vöröseket, a sárgákat, a rozsdabarnákat. A vörös tartja fenn bennem a forrongást. Nemcsak az energikusságot biztosítja bennem, de hozzásegít az örömmérsék birtoklásához is. Az örömré nagy szükségem van.”

A Toll sokszínűségét fokozza az *Élő tudomány* és a *Hit és üzenet* rovat egymásmellettsége, együttélése, előbbiben Zsigmond Enikő *Lothar, Lator, Lotru hegység* című írását, utóbbiban Sebestyén Péternek az idei ökumenikus hét mottója alapján — „Éljetek mindnyájan egyetértésben, ne szakadjatok pártokra...” (1Kor1, 10-17), „Ti pedig választott nép, királyi papság, szent nemzet, megváltott nép vagy-

Népújság, Múzsá-melléklet, 2014. november 8.

A lélekmadár Tolla

(2014. 4. szám)

Téli pompában zárja hatodik esztendejét a székeljudvarhelyi *Erdélyi Toll*. Hótalán, hideg estéken műzsák táncából rajzolódnak ki az ünnep díszletei, Beke Sándor és Kiss Székely Zoltán lírája, Ráduly János *Hitem* című haikuja is vágyott fehérséget teremt, idéz vissza körénk. Persze, a Toll legfőbb ismertetőjele a színek sokszínűsége, talán éppen ezért villan fel a hótisztaság mellett a napfosztottság szürkéje (Albert-Lőrincz Márton), az őszpiros (Bartus Rozi), illetve a nyári hónapok pillanatfelvételeiből utóhatásként maradt ragyogás (Kiss Lehel).

Prózájában is gazdag a kínálat, újra kézen fognak a folytatásban kibontakozó alkotások (Csire Gabriella: *Regélő napkelet*, Ferenczi Enikő: *Harmat*, Tar Károly: *Pánik*, Ráduly János: *Félperces történetek*), és magukkal ragadnak az erre az egy találkozásra szólók (P. Buzogány Árpád: *Ló ajándékba*, Elekes Ferenc: *Mit kell megcélozni?*, Molnos Ferenc: *Kandúr*).

Az *Élő néphagyományok* rovat is olvasmányosságával vonz magához, többek között Ráduly Találós meséi hangján. A folytonosságot biztosítja a korábbi Tollakban indított, anyanyelvi, illetve költői életművet bemutató tanulmányok soron következő részlete (Málnási Ferenc: *Erdélyi anyanyelvoktatás* —

tot, amikor a színes tollú lélekmadár beragyogja a barbárság viháncoló tereit.” Krisztus születéséhez kapcsolódnak a próza és líra hitbeli üzenetei (T. Ágoston László: *Karácsonyi gondolatok*, Czirják Edit: *Gondviselés*, Fülöp Kálmán: *Karácsonyeste*).

A névjeggyé vált szerkezeti felépítésnek megfelelően a lapvégi hangok ezúttal is a legkisebbekhez szólnak. Beke Sándor, Tar Károly, Csíki András, Jancsik Pál, P. Buzogány Árpád versei, Nagy Irén, P. Buzogány Árpád és Mester Györgyi prózája teszi számukra is simogató, kedves élménnyé az idei negyedik Tollal való találkozást.

Népújság, Múzsá-melléklet, 2014. december 20.

Tollban a gyökerek

*A Székely Útkereső
az Erdélyi Tollban*

(2015. 1. szám)

A székelyudvarhelyi *Erdélyi Toll* egyik legjellemzőbb ismertetőjele a biztonságot nyújtó, otthonszerű folytonosság. Eddigi hat évfolyamát részletekben közölt szépirodalmi művek és tanulmányok szőtték át, a visszatérő olvasó igazi bennszülöttként kalandozhatott a hagyományos és újszülött szellemi termékek dzsungelében.

Az idei év első számában a sűrűben rejlő gyökerek kitapogatására, a rendszerváltás utáni időkbe hívó karok fonódnak körénk. A Beke Sándor főszerkesztő által az útkeresés első esztendejében indított irodalmi és művelődési folyóirat, a *Székely Útkereső* tíz esztendejébe tekinthet most bele a Toll-forgató.

Brauch Magda átfogó, tematikusan tagolt lapismertetése után a folyóirat anyagát felölelő Székely Útkereső Antológiát mutatja be, majd magára hagyja az olvasót az eléje táruló látvánnyal.

A pillanat ünnepélyességét az antológiát is indító himnuszok, „a magyarság legszebb, legjelentősebb imádságai” (Brauch) teremtik meg (*Boldogasszony anyánk* — régi magyar himnusz, Lancsics Demeter pannonhalmi bencés szerzetes szerzeménye, *Szent*

meg ismét. A megemlékezések közül Imreh István Orbán Balázs életműve előtt tisztelgő, *A példázatot termő élet* című írását, illetve Egyed Ákos Széchenyi Istvánról szóló cikkét találjuk meg újra. Ezen a ponton találkozunk, simul egymáshoz a huszadik század végi és huszonegyedik század eleji szellemi műhely. Mint egyik szobából a másikba, úgy lépünk át a Székely Útkereső Antológia teréből az Erdélyi Tolléba, ahol Fülöp Lajos a 280 éve elhunyt II. Rákóczi Ferencre emlékezik, majd magát Rákóczit halljuk imádkozni.

Az *Anyanyelvünk épségéért* rovatban Málnási Ferenc *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében* című tanulmánya folytatódik, az életműveknek szentelt fejezetnél Kozma László *Juhász Gyula költői világában* vezet tovább. Aztán újra *Múza és lant* bűvöl, ha úgy kívánjuk, órákon át, majd a megszokott, kedvelt forgatókönyv szerint, a gyermekeké a (vég)szó.

Népűjság, Múza-melléklet, 2015. június 20.

Szárnynövesztő útkeresések

Az idei második
Erdélyi Toll ajándéka

(2015. 2. szám)

A vázában őrzött júniusi, júliusi virágok alig egy hétig örvendeztettek meg szépségükkel az idei kánikulában. Az íróasztalomon hetek óta várakozó halványpiros „vendég” azonban végigkísérte a színek, szirmok vonulását, cseréjét, és most, nyár végére úgy simult a kezembe, mint a pillanatnyi varázslatok elillanásáért kárpótoló ajándék. A székelyudvarhelyi *Erdélyi Toll* hetedik évfolyamának második számáról van szó, amely tartalmi, műfaji sokszínűségével a korábbi számokhoz hasonlóan ragadott magával, és röpített végig tereken és korokon.

Rögtön a legelején, az *Írók a szülőföldről* rovatban Nagy Pál szülőfaluja, Mezőkölpény világába engedett bepillantanom.

Az irodalomtörténetnek szentelt részben Bertha Zoltán a bölcselő Wass Albertről szólva idézte körém a huszadik század negyvenes éveinek Erdélyét. „Mennél jobban sikerül embernek lennem, annál igazabb, tisztább és termékenyebb lesz magyarságom is” — hangzott fel újra az 1940-ből származó Wass Albert-i gondolat, hogy aztán a későbbi *Hontalanság hitvallása* is megérintsen: „Hontalan va-

gyok, / de vallom rendületlenül, hogy Ő az út s az élet / és maradok ez úton, míg csak élek / töretlen hittel ember és magyar.” A 125 éve született Makkai Sándor alakját Pomogáts Béla *Reformok szolgálataiban* című írása idézi fel.

A *Székely Útkereső* évtizedét körvonalazó Brauch Magda-tanulmány első részét az idei első *Erdélyi Tollban* ismerhette meg az olvasó, az adatokban gazdag, időbeli és műfaji szempontok szerint tagolt lapismertetés, műelemzés ebben a második számban folytatódik és zárul. Ezt követően újra a kilencvenes évek irodalmi, művelődési lapjának anyagából született antológia szippant magába. Elsőként Róth András Lajos szólít meg *Útkeresőben* című publicisztikájával, amely a rendszerváltás utáni székelyföldi, erdélyi lapszerkesztés ars poeticájának is tekinthető. „Az utat keressük, s nemcsak a nagyvilágban — minden látszat ellenére —, hanem főleg itthon. Megmaradásunk útjait keressük, s ez nem lehetséges önfelmérésünk, önmegmérettetésünk nélkül. (...)” Újból csak Ravasz Lászlót idézem, aki az erdélyi életszabályról így vélekedik: „Ha egyszer politikai és katonai hatalommal egy kis nemzet nagygyá nem teheti önmagát, világos dolog, hogy belső kérdéseinek megoldására is ez a szabály: nem erővel, nem hatalommal, hanem az én lelkem által...” (1992). Az antológia prózai anyagából itt találjuk Makkai Sándor *A született nagyság*. Bevezető sorok egy Bethlen Gábor-tanulmányhoz című írását, Nyirő József *A vén cigány* című elbeszélését, Tamási Áron *Szülőföldem* című regényének részletét (*Beszédes út hazafelé*), Kozma Mária *Makkai Sándorra emlékezve*, Nagy

Olga Gyűjtsünk népi elbeszéléseket!, Benkő András Szabó András születésének 120. évfordulóján című írását. A líra Petőfi Sándor (*A székelyek*), Benedek Elek (*Becsüld a népet!*), Reményik Sándor (*A legszébb szó*), Bartalis János (*Anyaföld*), Beke Sándor (*Erdélyi homály*), Nagy Gáspár (*Utazás. I.*), Csiki László (*A monológ*), Jancsik Pál (*Török rab Hunyad várában*) hangján szól.

Az átlépés a két évtizeddel ezelőtti udvarhelyi lap világából a mostaniéba ezúttal is szinte észrevétlenül történik, mintegy újabb bizonyítékaként a lapszerkesztési elvek szilárdságának, az igények, szemléletmódok rendíthetetlenségének. A jól ismert rovatok terében találjuk magunkat, *Anyanyelvünk ép-ségéért* Fülöp Lajos Bajzáról és a reformkori nyelv-

ról szóló értekezését és Málnási Ferenc *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében* című tanulmányának folytatását olvashatjuk, az *Életműveknél* Kozma László Juhász Gyula költői világába kalauzol tovább, élő néphagyományainkról Szócs Katalin *Fokos* című írásának soron következő részében, illetve Kiss Irén *A mágusokról* című előadásának összefoglalójában oszt meg érdekes tudnivalókat.

A *Maradandó művészet* rovatban Kedei Zoltán világának prózában is élő, sajátos színei villannak újra elénk, a *Hit és üzenet* ezúttal többek között Fülöp Lajos versében ölt testet.

Az *Erdélyi Toll* folyamatosan leszáll a múlt sokszor láthatatlanságba süllyedt értékeiért, olvasói elé tárja az elfeledett kincseket, ugyanakkor egy pillanatra sem szakad el a jelentől. Ezt bizonyítja a *Könyveink világa* rovat kínálta újdonság, a Morfondír.ro internetes hetilap székelyföldi könyvkiadók-ról készült összeállításának közzététele. Ez az a pillanat, amikor hagyomány és modernitás a minőség jegyében találkozik.

Az idei második lapszámból természetesen a *Múza és lant*, illetve a gyermekrovat sem maradt ki, a legkisebb Toll-forgatókat többek között egy igazi irodalmi csemege, Csire Gabriella *Mókus Pali vándorúton* című meseregényének első része várja.

Népújóság, Múza-melléklet, 2015. augusztus 29.

Fiatal tollak színvilága

Új rovattal bővült az udvarhelyi folyóirat

(2015. 3. szám)

Csupa dallam, zeneiség az idei harmadik *Erdélyi Toll*. A székelyudvarhelyi irodalmi és művelődési folyóirat irodalomtörténetnek szentelt első oldalain régi magyar zsoltárok ölelnek körül (Pomogáts Béla: *Magyar zsoltárhagyomány*), majd áprilys könnyedség, játékoság ragad magával, miközben az összetéveszthetetlen költői világot mélységeiben is bejáró tanulmányt olvassuk (Bertha Zoltán: *Az ember dallama. Áprily Lajosról*). Az évfordulós megemlékezésben ezúttal Reményik Sándor alakja idéződik fel (Málnási Ferenc: *A költő — „a lelkek építésze”* és szintén Málnásitól: *Anyanyelvünket óvnunk, őriznünk kell!* Emlékezés a 125 éve született költőre, az Ige című versére), végül pedig maga a költő is megszólal, újra halljuk a lírai parancsolatot: „...Vigyázatok: a nyelv ma szent kehely, / Ki borát issza: Élet borát issza...”

A sajtótörténeti rovatban folytatódik Brauch Magdának a *Székely Útkereső* évtizedét nyomon követő tanulmánya. Ezúttal a 90-es években szerkesztett lap fogadtatását, hazai és külföldi sajtóvisszhangját, felkért szerzőinek viszonyulását, az egyes írókra érkezett visszajelzéseket ismerheti meg, illet-

ve a *Székely Útkereső* és az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó szimbiózisát is megértheti az olvasó. A végkövetkeztetés pedig: „A Székely Útkereső tíz éve tehát folytonos küzdelemben telt el, de fenn tudott maradni a meglehetősen mostoha hazai magyar sajtóviszonyok közepette is. Tíz év utáni megszűnése nem kudarc, mivel közvetlenül és folytatólagosan átadja helyét a *Székely Útkereső Kiadványok* című ismeretterjesztő sorozatnak és a vele párhuzamosan fejlődött és belőle alakult sikeres könyvkiadónak, az Erdélyi Gondolatnak”.

A Toll-forgató a Székely Útkereső Antológiából is újra ízelítőt kaphat. Verssel Reményik Sándor (*Az álorcás magyar*. Bethlen Gábor halálának háromszázadik évfordulójára Makkai Sándornak), Dsida Jenő (*Psalmus Hungaricus* — részlet), Beke Sándor (*Tüntető magnóliák avagy Ima Erdélyországért*), Tóth István (*Senkiföldjén*), Lendvay Éva (*Álombeli séta apámmal*), Szemlér Ferenc (*Szerelem*) ajándékozta meg, prózában Kölcsey (*Parainesis* — részlet), Kozma Mária (*Párbeszéddek* — részlet) szól hozzá, rövidebb tanulmányt Balázs Gézától (*A mai folklór-műfajok gyűjtéséről*), ismertetőt Németh Júliától (*Ötéves az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó*), publicisztikai írást Jakobovits Miklóstól (*A múzeumokról*) talál.

Az *Anyanyelvünk épségéért* rovatban Málnási Ferenc *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében* című tanulmányát követhetjük tovább, az életművek bemutatásának szentelt oldalakon Kozma László Juhász Gyula költői világát körvonalazó írása folytatódik.

Tizennégy költő mûzsája bûvöl, közben öt prózai alkotás, többnyire korábbi Tollakból ismert irodalmi mûvek soron következõ részletei kínálnak pihenõt a szépirodalmi rovatban.

Képzõmûvészet és költészet rokonságáról ezúttal is Kedei Zoltán írásai biztosítanak, a hit üzeneteit pedig Sebestyén Péter prózában (*Az Úr városa? I.*), Csatáné Bartha Irénke és Péterffy Gyöngyi versben tolmácsolja.

Természetesen legkisebb olvasóiról, hallgatóiról sem feledkezik meg az *Erdélyi Toll*. A gyermekeknek szóló rovatban Csire Gabriella meseregénye, a *Mókus Pali vándorúton* folytatódik, ugyanitt P. Buzogány Árpádtól és Márton Károlytól verseket találunk, Beke Sándor pedig tovább építi az *Ábécéiskolát*.

Talán nem véletlen, hogy az *Erdélyi Toll* újdonságát az utolsó oldalakon találjuk, úgy, ahogy az igazi meglepetést is az ajándékozás végére szokás hagyni. A tematikaiban és alkotói csapatában is sokszínű lap új rovattal bővült, a tizenéves szárnybontogatóknak teret adó *Fiatal tollakkal*. Első szerzői Márton Tímea és Szakács Betty, mindketten mesei világukba kalauzolják a gyermek és felnőtt olvasót. Gratulálunk nekik és várjuk a folytatást.

Népújság, Múzsá-melléklet, 2015. november 28.

Utak, ünnepek a Tollban

(2015. 4. szám)

Tavalyi adósságot törleszttek, amikor 2015 negyedik *Erdélyi Toll*át a kezembe veszem. Meg is bánom rögtön a halogatást, hiszen a székelyudvarhelyi irodalmi, művelődési folyóirat már a találkozás első pillanatában izgalmas témával láncol magához, Csontos Mária tolmácsolásában Reményik pályakezdéséről mesél... De az írott szó mestereinek múltját előhívó rovat másik olvasmánya, Bertha Zoltán *Társak a Gondban* (Sütő András esszéi erdélyi írókról) című munkája is igazi irodalomtörténeti csemege.

A sajtótörténetnek szentelt oldalakon a *Székely Útkereső* című folyóirat és a Székely Útkereső Kiadványok 1990 és 2007 közötti sajtóviasszhangjának megtalálásához kapunk iránytűt, illetve Beke Sándor főszerkesztő válogatásában meg is ismerhetünk jó párat ezekből a hangokból. Szintén itt vehetjük számba azt a 125 lapot, amelyekből a rendszerváltás után a romániai magyar sajtó új térképe körvonalazódott.

Természetesen nem marad el a *Székely Útkereső* évfolyamaiból nyújtott kóstoló sem, amellyel Beke Tollról Tollra megörvendezteti az olvasót. Ezúttal Kölcsey (*A szabadsághoz*), Reményik Sándor (*Nagy magyar télben*), Juhász Gyula (*A Hymnus*), Babits Mihály (*Karácsonyi ének*), József Attila (*Karácsony*), Benedek Elek (*Mióta nagyapó lettem*), Beke Sándor

(*Tücsökszerenád*) lírájában merítkezhetünk meg pár pillanatra, szépprózát Csire Gabriellától (*Megszólal az aranycsengő*) és Nagy Zoltán Mihálytól (*Azon a télen* — részlet) kapunk. Egyed Ákos Mátyás király alakját idézi fel 1990-ben, a nagy uralkodó halálának 500. évfordulóján kelt írásában, Kelemen Katalin Kőrösi Csoma Sándorra emlékezik. Prózai írást találunk ugyanakkor Böződi György (*Ahonnán elindultunk*), Beke György (*Mosoly szaladt az arcomra...*), Domonkos János (*Egy dal, mely meghódította a világot*), Benkő András (*Zenetörténetünk — Egyházi zene. Középkor*) és Penckófer János (*A művészetnek szárnyalnia kell*) tollából. Utóbbi cikkek, esszék, múltidézősek a *Székely Útkereső* első évfolyamaiban jelentek meg, Kölcsey, Juhász, Babits versei pedig a legelsőkben kaptak helyet, bizonyára az indulás ünnepélyességének ösztönös kifejeződéseként. „Szeress hát minket is, koldusokat! / Lelkünkben gyujts picit gyertyát sokat. / Csengess éjünkön át, s csillantsd elénk / törekeny játékunkat, a reményt” — üzenik az új életre éledő erdélyi magyar sajtó küldetéseként is értelmezhető Babits-sorok.

Az *Anyanyelvünk épségéért* című rovatban Pomogáts Béla az irodalmi nemzet, a nyolcvanas, kilencvenes évekbeli civilizációs átalakulás, illetve a személyiség és közösség fogalmát járja körbe (*Irodalom, nyelv — identitás*), ugyanitt folytatódik Málnási Ferenc *Erdélyi anyanyelvünk — irodalmunk tükrében* című tanulmánya.

Érdekes olvasmányt kínál az *Élő néphagyományok* rovatban Ráduly János *Cselédlánynak nem süt a nap* című, kibédi szolgálóleányok történeteit rö-

zítő munkája. Ezúttal két visszatekintést olvashatunk, a vallomások, emlékezések az idei Tollakban folytatódnak.

A *Hit és üzenet* rovatban Péterffy Gyöngyi és Kozma László versben, Sebestyén Péter prózában közvetíti az égi szót.

A Múzsza ezúttal is főként lírai alkotásokban mutatkozik meg, de folytatódnak a prózasorozatok is, Csire Gabriella *Regélő napkelet* című műve és Ráduly János *Félperces történetei*.

Újdonságnak számít a *Sors és pálya* rovat és a benne szereplő interjú, amely az *Erdélyi Toll* műfaji gazdagodását jelzi. Nagy L. Éva Csatáné Bartha Irénke nyugalmazott magyar szakos tanárral, költővel családról, munkáról, művészetekről beszélget.

A tavalyi utolsó Tollból természetesen a gyermekeknek szóló hangok, színek sem hiányoznak. A vers- és mesehallgatók, olvasók Csire Gabriella *Mókus Paliját* követhetik tovább a vándorúton és Beke Sándor *Ábécéiskolájába* is újra beleshetnek.

A „szárnyaikat” próbálgatók rovatában, a *Fiatal tollakban* Márton Tímea derűs, fantáziadús írását olvashatjuk. Az *Egy séta végeredménye* talán az előző lapszámban debütált tizenéves alkotó múltkori meséjénél is élvezetesebb, ígéretesebb és mindenképpen méltó lezárása a 2015-ös évnek.

Népújság, Múzsá-melléklet, 2016. február 6.

A 300. könyv

Negyedszázados Erdélyi Gondolat

Beke Sándor:

**Erdélyi Toll — az egyetemes magyar
irodalom és művelődés szolgálatában.**

Beszélgetés sajtómunkatársakkal, szerkesztőkkel,
írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel,
egyetemi tanárokkal az Erdélyi Toll
ötéves évfordulóján.

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó —
Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll.
Székelyudvarhely, 2016.

A szépirodalom alkotóit és őrzőit, költőket, írókat, irodalomtörténészeket, egyetemi tanárokat és nem utolsósorban sajtómunkatársakat ültetett egy képzeletbeli asztal köré 300. kiadványában a székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

A küllemében is impozáns, borítója színvilágával is sokatmondó kötet a kiadó negyedévente megjelenő, idén hétesztendős lapját, az *Erdélyi Tollat* ajánlja az olvasók figyelmébe.

A Toll-szerzőkkel és értékelőkkel folytatott beszélgetésekből ugyanakkor az irodalmi, művészeti lapok, mellékletek „prérijére”, a kultúrát szolgáló kiadványok rendszerváltás utáni helyzetére, sorsának alakulására, jövőképre is rálátás nyílik.

A kötet a 18 beszélgetőtárs rövid bemutatásával indul, majd a 2009-ben alapított *Erdélyi Toll*ról talál pontos könyvészeti leírást, egyebek mellett a szerkesztőség tagjairól, a szerzőkről, az állandó és alkalmi rovatokról, az egyes lapszámok oldalszámáról, a terjesztésről tájékozódhat az olvasó. A továbbiakban a lap sajtóviSSzhangjairól kapunk útmutatást. A számtalan újságcikk, hivatkozás, ismertetés, recenzió időrendbe állítása mögött hatalmas munka a *Toll*-akban is maradéktalanul tetten érhető értékgyűjtő, -megőrző szándék érezhető.

Az erdélyi lapokban, közöttük a *Népújság Múza* mellékletében is megjelent írásokból csaknem hetven oldalon szemelgethetünk, és csak ezután kezdődik a tulajdonképpeni beszélgetés. Az érintett té-

maköröket az eszmecserének szentelt fejezet alcímei is jelzik: *Vélemények az 1989 utáni erdélyi sajtótermékekről*, *Az írói pályát alakító közlési lehetőségekről*, *A (...) média jelentősége a romániai magyar irodalom alakulásában*, *Erdélyi Toll — a mű, a folyóirat, a fórum, a lehetőség*, „*az erdélyi magyar szellem új otthona*”, *Az Erdélyi Toll első öt évfolyamának (2009–2013) szakmai értékelése*, *Az Erdélyi Toll öt év óta „thesaurusa, kincsestára az erdélyi, székelyföldi gondolatnak*”, *Erdélyi Toll — „karakteres profil, sajátos értékrend*”, „*azt reprezentálja, ami végtelenül hiányoznék, ha nem jutna szóhoz*”, *Erdélyi Toll — a negyedévente megjelenő folyóirat mint szellemi ünnep*.

A beszélgetőtársak hozzászólásaikban mindenkélt az *Erdélyi Toll* műfaji, tematikai sokszínűségét, szerkesztésben, formai kivitelezésben bizonyított igényességét emelték ki. Beke Sándor főszerkesztőnek a Toll jövőjére, ismertebbé tételére vonatkozó kérdésére legtöbbször az olvasókkal való kapcsolat erősítését, közönségtalálkozók szervezését javasolták. Kiss Lehel költő-lelkipásztor viszont így fogalmazott: „Az, aki az Erdélyi Toll bármelyik lapszámát fellapozva nem jönne rá magától, hogy »elidegenített világunk-létünk hétköznapijai« között egy »kis szellemi ünnepre« adódott lehetősége, megérdemli a sorsát! Nem magyaráznék neki semmit”. A számok viszont azt bizonyítják, hogy sokan ráéreztek a lap üzenetére. Ebben nagy szerepe lehetett annak, hogy sikerült túllépni a „fizikai” terjesztés nehézségein, és a nyomdában negyedévről negyedévre

megszülető lapszámok mellett a világhálón is elérhető az udvarhelyi irodalmi-művészeti útravaló.

Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, az *Erdélyi Toll*, a *Székely Útkereső* és a Székely Útkereső Kiadványok szellemi műhelyeinek közös honlapját 2009-től 2014 januárjáig 12438-an látogatták, nemcsak Európából és az Egyesült Államokból, hanem a Fülöp-szigetektől, Afrikából, Ausztráliából is vannak követői. Az internetes látogatók száma szerint kialakított 250-es település-listán az első helyen Budapest, a másodikon Székelykeresztúr, a harmadik helyen pedig Marosvásárhely és környéke szerepel.

Népújság, Múzsá-melléklet, 2016. szeptember 24.

Az idei első Erdélyi Tollak

Múzsák, emlékek, visszhangok

(2016. 1. és 2. szám)

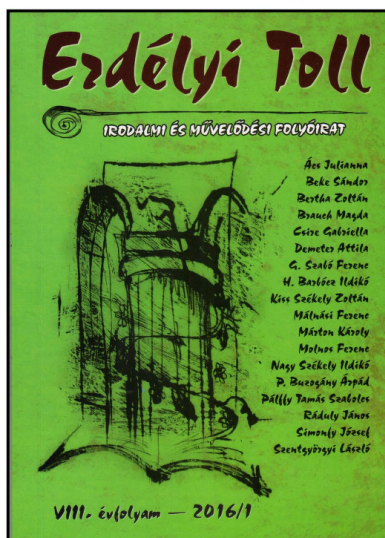
Nyolcadik évében is megőrizte gazdag színvilágát, és mintha új árnyalatokkal is bővült volna a székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó irodalmi-művelődési folyóirata, az *Erdélyi Toll*. A negyedévente megjelenő kiadvány idei első két számából nyújtunk ízelítőt, a további lapszámokat az elkövetkezőkben ismertetjük.

Csaknem harminc oldalon szólongatja olvasóit mindkét számban a múzsa. A költészetnek és szép-prózának szentelt rovatban a lírai pillanatok ritmikusán váltják az olvasmányoknak szentelt negyedórák, Csire Gabriella *Regélő napkeletének* soron következő fejezeteit, Ráduly János *Félperces történeteit* is megtaláljuk a versek között.

A folytonosságot szolgálja, az olvasói biztonságérzetet erősíti Málnási Ferenc *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében* című nagyszabású munkájának 24. és 25. fejezete.

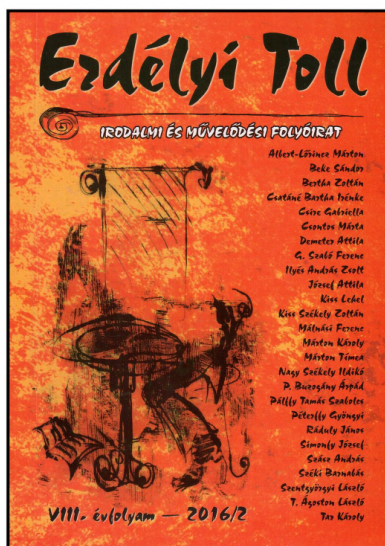
Igazi csemegének számít az *Élő néphagyományok* rovat *Cselédlánynak nem süt a Nap* című sorozata, amelyben Ráduly János egykori kibédi szolgálóleányok emlékein keresztül láttatja a régmúlt időt.

Természetesen az irodalom- és sajtótörténet iránt érdeklődők sem maradnak izgalmas olvasmány nélkül. Az idei első lapszámban Bertha Zoltán Farkas Árpád költészetéről értekezik, a másodikban Sütő András életművének talán kevésbé ismert mozaikdarabját, a „vidám játék” drámatípusát hozza olvasóközelbe.

A sajtótörténet rovatban a *Székely Útkereső* irodalmi-művelődési folyóirat és a *Székely Útkereső* Kiadványok 1990–2007 közötti sajtóvisszhangját követhetjük nyomon. A folyóirat 1990–1999-es évfolyamaiból mindkét lapszámban kapunk ízelítőt, Jékely Zoltán, Benedek Elek, Salamon Ernő, Farkas Árpád, Nagy Gáspár, Fábrián Imre, Beke Sándor (2016/1. lapszám), illetve Kölcsey Ferenc, Benedek Elek, Reményik Sándor, Beke Sándor, Gittai István,

id. Szemlér Ferenc, Váli József (2016/2. lapszám) lírai alkotásait, Csomortáni Magdolna, Csire Gabriella, Nagy Irén, Tankó Gyula, Gyárfás Endre, Murádin László, Vofkori György (2016/1), Veress Dániel, Kozma Mária, Balogh Edgár, György Zsuzsa, Benkő András, Lőrincz József prózáját és a Kós Károly-féle *Kiáltó Szót* (2016/2.) olvashatjuk.

A szülőföldhöz szóló vallomások és a hit lírai üzenetei teszik még ünnepélyesebbé a Toll színeit. De nem hiányoznak a sötétebb árnyalatok sem, amelyekből még érdekesebb, változatosabb olvasmánnyá válik az udvarhelyi folyóirat. Ilyen a második szám *Erdélyi prérin* című könyvismertető rovatában Széki Barnabás *Simon Attila szégyenkönyve* című írása is.

A második lapszámban számos gyermekvers várja a legkisebb Toll-forgatókat, és Csire Gabriella *Mó-*

kus Pali vándorúton című meseregénye is folytatódik. Szintén itt találkozunk újra a korábbi lapszámokban is feltűnt Márton Tímeával, aki ezúttal lírai alkotásával ad új, friss színt az *Erdélyi Toll*nak.

Az Erdélyi Gondolat Kiadó könyvei, folyóiratai sohasem hiányoznak a Marosvásárhelyi Nemzetközi Könyvvásár kínálatából, Beke Sándor, a kiadó vezetője, az *Erdélyi Toll* főszerkesztője idén is elhozza hozzánk régebbi és legújabb „terméseit”.

Népújság, Múzsá-melléklet, 2016. november 5.

2017 Erdélyi Tollai

(2017. 1., 2., 3. és 4. szám)

A székelyudvarhelyi *Erdélyi Toll* tavalyi kínálatát rendhagyó módon egyetlen írásban ismertetem.

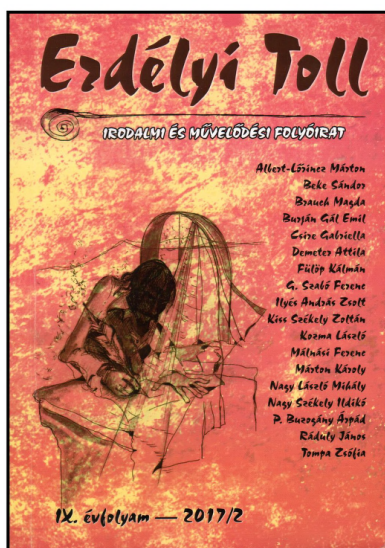
A IX. évfolyamához érkezett negyedévi irodalmi és művelődési folyóirat 2017-es első számából elsőként a *Sors és pálya* rovatot emelném ki, amelyben *A költészet: ima az emberért* címmel Beke Sándor főszerkesztő Ráduly Jánossal készített nagyszabású interjúja olvasható.

Az ismert, kedvelt rovatok között megtaláljuk az irodalomtörténeti tematikáját (Bertha Zoltán: Ar-

chaikus modernség, népi impresszionizmus) és az anyanyelvünk történetét körvonalazót (Málnási Ferenc: *Erdélyi anyanyelvoktatás: irodalmunk tükrében*, XXVIII. fejezet).

A lírai hangot a Toll felnyitásakor Tompa Zsófia adja meg, a későbbiekben, a *Múza és lant* rovatban tizennégy szerzőtől olvashatunk még verset. Brauch Magda és Csire Gabriella prózai alkotással gazdagítja a Toll színvilágát.

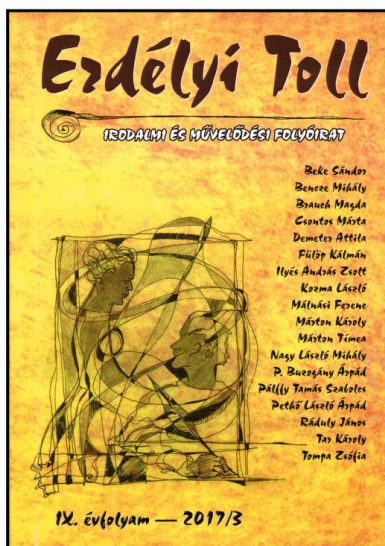

Új sorozat is indult a tavalyi első Tollban, Tompa Zsófia *Tisztuló (torz)kép*. Megújuló olvasati lehetőségek Tompa László életművében című tanulmányának első részét ismerhetjük meg.

Arról pedig, hogy az első oldaltól az utolsóig haladó hűséges olvasó jó hangulatban tegye le olvas-

mányát, Ráduly János soron következő *Félperces történetei* gondoskodnak.

A IX. évfolyam második lapszámában a vezércikk szerepét játszó, kötetnyitó vers Kiss Székely Zoltán tollából származik. Folytatódik Málnási Ferenc anyanyelv-történeti tanulmánya és Tompa Zsófia Tompa László életművét elemző munkája.

A *Sors és pálya* rovatban újra Ráduly Jánossal találkozunk, Beke Sándor interjújában a költő mellett ezúttal a műfordító, illetve néprajz- és rovásíráskutató Ráduly is megszólal, ugyanakkor az alkotó szülőfalujáról, a „megmaradás őrhelyének” nevezett Kibédről is szó esik.

A szépirodalomnak szentelt rovatban kicsivel több a prózai alkotás, mint az első lapszámban, de lírával is több mint tízen jelentkeznek.

A második Tollat a *Hit és üzenet* rovat zárja Kozma László különleges hangvétellű, az első lapszám-beli Ráduly János-interjú címét alátámasztó verseivel.

A tavalyi év harmadik számában, az *Örökség* rovatban új sorozat indul. Kozma László *A Himnusz* című tanulmányának első fejezetében nemzeti imánk születésének körülményeit tárja az olvasók elé, szól a *Himnusz* szakralitásáról, majd a nagy mű verstani, szerkezeti, nyelvezeti, műfaji jellegzetességeit emeli ki.

A harmadik Toll egyik legizgalmasabb része az *Erdélyi préri* rovat, amelyben Tar Károly a csődbe ment Szépműves Erdélyi Céh történetét mutatja be. A lírai árnyalatok ezúttal mintha erőteljesebben helyet kapnának a Toll színvilágában, nemcsak az *Írók a szülőföldről* címszó alatt (Kozma László: *Gordon-tető*), illetve a szépirodalomnak szánt oldalakon, hanem a *Maradandó művészet* rovatban irodalom és képzőművészet párbeszédeként is találhatunk verses olvasnivalót (*Szerelmek, párdúcok, középkor*: Molnos Zoltán festményei alá).

2017 utolsó Tollát kézben tartva elsőként az *Erdélyi préri* rovat vonzotta tekintetem, ahol több szerző korábbi éveken megjelent könyveinek ismertetőiből válogathattam (*Farkas Wellmann Endre: A vágy visszakézből, Kulipendium*; *Király Zoltán: Szombat, szobámban képzelődöm*; *Márkus János: Éjjél a repülőtéren*; *Gáspár B. Árpád: Orient Lux*).

Az emlékezésnek, hagyományőrzésnek szentelt oldalak ezúttal Szent László alakját idézik (Málnási Ferenc: *Idvezlégység kegyelmes Szent László király!*).

Szintén Málnási vezet tovább anyanyelvünk múltján, ezúttal az 1945 utáni évtizedeken. Folytatódik Kozma László Himnuszról szóló tanulmánya is, illetve Ráduly János *Cselédlánynak nem süt a nap* című, folytatásokban közölt munkájának negyedik fejezetét is megtaláljuk. A *Múzsza és lant* tizenhárom alkotó hangján szól, a *Maradandó művészet* rovatban pedig Kedei Zoltán lírai prózájával találkozhatunk, amely a festőművész költői hitvallásának kifejeződése is lehet: „Gyűlnek a vonalak, sokasodnak a körök. Dicsfény ragyog forró levegőn... (...)

Vannak olyan örömpillanataim, örömóráim, melyek elbódítanak, felvillanyoznak, és az lesz az érzésem, hogy enyém a világ, és bármit megtehetek, mert az örömmámor nem szab határt. Ilyenkor még a lehetetlenséggel is versenyfutásba indulhatok...

(...) Amennyiben kiapad az idillélmény, csillogó színnek komédiása nem leszek”.

Népújság, Múzsá-melléklet, 2018. január 19.

Tavaly múlt tízéves az Erdélyi Toll

„Szeretnénk szorzószám lenni...”

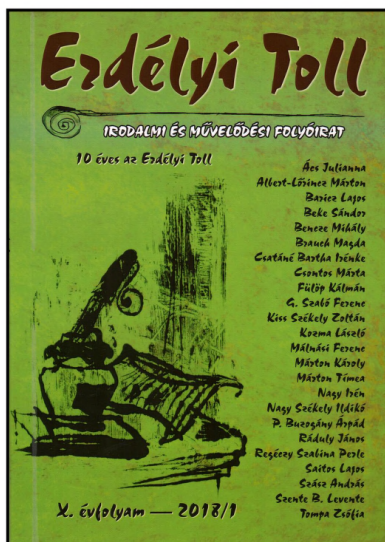
(2018. 1., 2., 3. és 4. szám)

Tíz esztendő egy negyedévente megjelenő irodalmi-művelődési folyóirat életében nem kis idő. Egyértelmű jelzése annak, hogy villanásszerűvé vált, képlékeny világunkban a virtuális létforma térhódítása, szellemi gyarmatosítása ellenére is megmaradt az igazi értékek befogadásának igénye, és az a közös erő, amely képes mindezen értékek időszerűségét, fontosságát újra meg újra felmutatni, bizonyítani.

A székelyudvarhelyi *Erdélyi Toll*, az Erdélyi Gondolat Kiadó szépirodalmat és irodalomtörténetet, néphagyományt, hitvilágot és a magyar kultúra számos más kincsét népszerűsítő folyóirata 2018-ban ünnepelte működésének első évtizedét. Az évfordulós lapszámok kínálatát a köszöntővel megkésett vendég igyekezetével körvonalazzuk.

Úgy gondolom, a „Tollak” egyik nagy erénye és sikerének titka a biztonságot nyújtó folytonosság, következetesség, amely lapszámról lapszámra mind tartalmilag, mind formai-szerkezeti szempontból megmutatkozik. Ezt szolgálja a sokszínű, -ízű olvasnivaló állandó rovatokba csoportosulása, a tematika

harmonikusan ismétlődő forgatókönyve, amely a tizedik év termését is meghatározza. Kérkedés nélkül, székel szorgalommal, vendégszeretettel halmoz el ez a négy lapszám is minden szellemi jóval, az évtizedes ünnepre pedig mindössze az első pár oldal emlékeztet.

A X. évfolyam első számában Kozma László így foglalja össze az Erdélyi Egyházmegye alapításának ezredik évfordulóján született *Erdélyi Toll* küldetését: „Hitünk, kultúránk kincsei jelképesen 10 x 100, ezerévesek. Szeretnénk szorzószám lenni, megtöbbszörözni a művészi alkotásokban, tanulmányokban, emberi erőfeszítésekben megnyilvánuló értékeket.” Azt pedig, hogy mit jelent tulajdonképpen a kiadó nevéül is választott erdélyi gondolat, Kozma a líra hangján válaszolja meg: „Hol bujdosik a gondolat? /

Virágzó tisztáson fogant / Harmatcseppben a fényteli, / Zúgó fenyőket élteti. (...) Létünkön úgy szivárogo át / Örvény sodor, s nyugalmat ad. / Egyszerre csönd és lágy zene.” A második lapszámban Nagy Irén így vall a Tollról: „Ünnep, kincs, varázslat, / megújul, mint a fény / a szavakba zárt világ / az Erdélyi Toll hegyén”. Albert-Lőrincz Márton a „fojtó árral dacoló” lapkiadás csatáira utaló, könnyed ünnepélyesség helyett sötétebb árnyalatokat előhívó köszöntőjébe Beke Sándor főszerkesztő nevét is beleszői: „Mert vannak még a szónak bátor futárai, / Ott, hol a rendnek kell szót, s hitet szolgálni, / Ott, hol a Küküllő s a Vas-székel szólnak, / Ott, hol Bekéék is ma irodalmat írnak...”

A *Műhely* rovatban Beke Sándor *Könyvterjesztés Erdélyben* című beszélgetőkönyvének világába hívja

az olvasót. A szerző a szakmabeliek mellett alkotókat és kutatókat, írókat, költőket, irodalomtörténészeket, sajtómunkatársakat, történészeket, muzeológusokat kérdez korunk erdélyi lap- és könyveladásának helyzetéről, egyebek mellett arról, hogyan lehet szellemi ünneppé tenni az értékes folyóiratok egyenkénti számainak megjelenését, az üzleti szempontok mellett mennyire válhat hivatássá a könyvterjesztés, hogyan lehet kategorizálni a mai olvasót, és milyen szerep juthat a médiának az új kötetek népszerűsítésében, az olvasói ízlés és a romániai magyar irodalom alakításában. Az eszmecsere előzményét, apropóját az alapoktól felépített könyvterjesztés hazai példája, a *Székely Útkereső* székelyudvarhelyi irodalmi-művelődési lap kilencvenes évekbeli története szolgáltatja.

Az első két lapszám *Örökség* rovatában Kozma László Kölcsey költészetének eszmeköréről szóló tanulmánya olvasható.

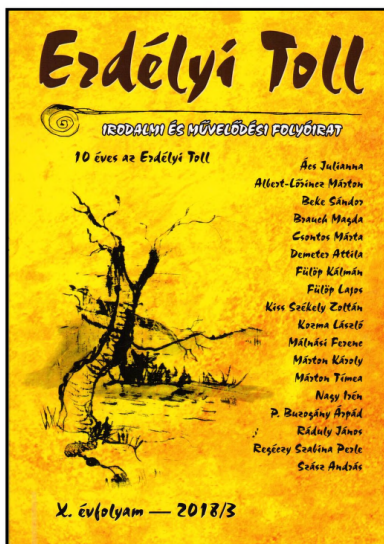
Rendszerint a kötetnyi vastagságú folyóiratok elején találjuk az *Írók a szülőföldről* című rovatot is, amely ezúttal a második és harmadik Tollban jelentkezik lírai vallomásokkal.

A hűséges Erdélyi Toll-forgatók bizonyára nyomon követték Málnási Ferenc *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében* című nagyszabású munkáját, amely a 2018-as első két lapszámban az iskolák államosítása, a harmadikban és a negyedikben az 1989-es rendszerváltás utáni helyzetet ismerteti.

Az első és második szám *Monográfia* rovatában Tompa Zsófia Tompa László életművének megújuló

olvasati lehetőségeiről szóló tanulmányát böngészhetjük.

A harmadik lapszámban a korábbi évfolyamok *Irodalomtörténet* rovatával találkozhatunk újra, ezúttal Csontos Márta Reményik-publicisztikát tárgyaló értekezése kapott itt helyet.

A negyedik lapszámban *Irodalmunk gyöngyszei* címszó alatt Kozma László Arany János közismert balladájáról, *A walesi bárdokról* értekezik.

A terjedelmesebb elméleti ismeretanyag után természetesen a könnyed hangú múzsáké a szó. A folyóirat talán legkedveltebb — és a szélesebb olvasórétegek számára is könnyen befogadható, szellemi élményt nyújtó — része a szépirodalmi rovat, a *Múza és lant*. Itt leginkább kortárs szerzők lírai al-

kötésai és rövidprózái sorakoznak, legfrissebb irodalmunk színvilága, dinamikája ismerszik meg.

Hagyományos keretei mellett mindegyre új utak felé is nyit az *Erdélyi Toll*. A harmadik és negyedik lapszámban *Múzsák ajándéka* címmel jelentkezik a világköltészet nagy alkotásait — angol, német, cseh, orosz, olasz, román lírikusok műveit — magyar fordításban megszólaltató rovat.

Az erdélyi kultúra keresztmetszetét nyújtó folyóiratból természetesen a képzőművészet sem hiányozhat — a *Maradandó művészet* rovatban tárlatnyitókön elhangzott beszédeket olvashatunk —, néphagyományaink kincstárába a második Tollban Szőcs Katalin körmenetről szóló tanulmánya csalogat be, az első lapszám *Hit és üzenet* rovatában pedig Baricz Lajos, Nagy Irén és Beke Sándor lírája nyűgöz le.

Mind a négy lapszám vége felé könyvismertetőik hívják fel az olvasó figyelmét a székelyudvarhelyi könyvkiadók — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székely Útkereső Kiadványok, Székelykapu Könyvkiadó, Erdélyi Pegazus Könyvkiadó — műhelyében született művekre, a gazdag ismertetőanyag Regéczy Szabina Perle tollából származik. A tavalyi negyedik Toll azonban a korábbi háromtól eltérően nem recenziókkal, hanem Ráduly János *Dedikációk könyve* című, dokumentumértékű munkájának részletével zárul, pontosabban ez az utolsó előtti izgalmas böngészőnivaló, a leghátsó oldalakon ugyanis az Erdélyi Toll — Erdélyi Gondolat Kiadó kiadványainak világhálós elérhetőségei találhatók meg.

Népújság, Múzsá-melléklet, 2019. február 9.

Gyermekirodalom, hit, tudomány

Erdélyi Toll-antológiák

Erdélyi gyermekirodalom I.

az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat
2009–2010-es évfolyamaiban.
Erdélyi Toll — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2018.

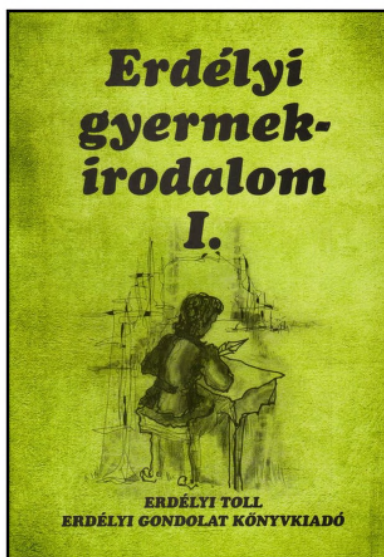
Anyanyelvápolás, sajtó- és irodalomtörténet, irodalom, kritika, hit és néprajz.

Az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat
2009–2010-es évfolyamának
tudományos-népszerűsítő antológiája.
Erdélyi Toll — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2018.

Évtizednyi termés „betakarításának”, fel- és megmérésének az éve 2018 az *Erdélyi Toll* számára. Az idén tízéves székelyudvarhelyi folyóirat, illetve az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó egy gyermekirodalmi és egy sajtó- és irodalomtörténetre, kritikára, néprajzra, hitre összpontosító antológiát is megjelentetett a jubileumi évben, mindkét gyűjtemény az *Erdélyi Toll* első két évfolyamának publikációit öleli fel.

*

Az *Erdélyi gyermekirodalom I.* Az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat 2009–2010-es évfolyamaiban című kötet motivációja egyértelműen az értékmentés, a visszatekintés általi előrelátás, illetve az egyik legfontosabb célközönségnek tekintett fiatal korosztály minden korábbinál hangsúlyosabb megszólítása.

Amint azt a kötet anyagát válogató, összeállító Brauch Magda előszavában is jelzi, a gyűjtemény mintegy felét gyermekversek, rövidebb, játékos, dalamos lírai alkotások teszik ki. Tematikai szempontból fontos szerep jut az évszakoknak, természeti jelenségeknek, ünnepeknek, a madár- és állatvilágnak. Idősebb és ifjabb költőnemzedékek „rímelnék egymásra”, Csávossy György, Jancsik Pál, Rá-

duly János, Baricz Lajos mellett többek között Nagy-
álmos Ildikó és Botár Emőke lírájával is találkoz-
hatunk. De nem hiányzik a verses mese sem, Beke
Sándor főszerkesztő *Öregapó, őzike és a csillagok* cí-
mű alkotásával erről a műfajról is gondoskodik.

A prózai kínálat nagy részét természetesen a me-
se teszi ki. Ráduly János székely népmesegyűjté-
sének pár darabja jól megfér Kozma Mária Marcika-
meséi, Czirják Edit és P. Buzogány Árpád törté-
netei mellett. Ráduly János unokája, Janka villa-
násnyi megnyilatkozásaival bizonyítja, hogy „min-
den gyermek költő”, Csire Gabriella pedig a kama-
szodó korosztályt szólítja meg, egyszerűbb, közért-
hetőbb „tálalással” kívántat meg olyan irodalmi re-
mekműveket, mint Petőfi *János vitéze*.

*

Az *Anyanyelvápolás, sajtó- és irodalomtörténet, irodalom, kritika, hit és néprajz*. Az Erdélyi Toll iro-
dalmi és művelődési folyóirat 2009-es és 2010-es
évfolyamának tudományos-népszerűsítő antológiája
című kötetben rovatok szerinti tagolásban kap íze-
lítőt az olvasó a gazdag tematikából. A szépen rend-
szerezett, sokszínű kiadványhoz az anyagok válo-
gatását, összeállítását ez esetben is magára vállalt
Brauch Magda előszava nyújt útmutatást.

A kötet szerkezete világosan jelzi az elsődleges
célt, a magyar nyelv ápolását, elsőként ugyanis az
Anyanyelvünk épségéért rovat tanulmányaiból sze-
melgethetünk. A leggazdagabb, több mint 80 oldalt
felölelő rész a sajtó- és irodalomtörténethez kapcsó-

lódik — szó van többek között az erdélyi emlékiratokról és a kilencvenes évekbeli udvarhelyi folyóiratról, a *Székely Útkeresőről* —, az ismeretanyag bővítése után pedig igényes szépirodalmi alkotásokkal — lírával és rövidprózával — üdülhetünk fel. Külön értéket képvisel ebben a rovatban Csire Gabriella középkori mondákat és históriákat feldolgozó, szó- és névmagyarázatokkal ellátott munkája.

A *Hit és üzenet* rovat elmaradhatatlan színfoltja a Tollaknak, természetesen a gyűjteményben is helyet kapott. Tanulmány — Sebestyén Péter: *Az erdélyi magyar kereszténység ezer éve* —, lírai alkotások — Csávossy György, Beke Sándor, Józsa Attila, Főcze Kornélia versei — és könyvismertető (Beke Sándor *Gondolatok fenyőcsemetékről, ünnepekről, Istenről* cí-

mű, Sebestyén Péter könyvéről szóló recenziója) találkozása teszi különlegessé ezt a kötetrészt.

Az antológia a néprajznak szentelt rovattal zárul. Ráduly János átfogó gyűjtőmunkájából kaphatunk itt ízelítőt, először a kibédiek archaikus népi imáival térhetünk vissza a régmúltba, majd a Bolyai János és kibédi élettársa, Orbán Rozália kapcsolatáról fennmaradt adatokkal és mondákkal gazdagodhatunk.

Népújság, Múzsá-melléklet, 2018. szeptember 15.

Az Erdélyi Toll harmadik antológiája

Erdélyi irodalom I.

az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat
2009–2010-es évfolyamaiban.

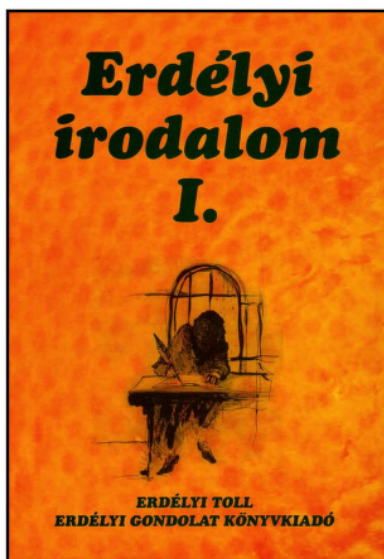
Erdélyi Toll — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2018.

Az erdélyi irodalom pazar asztalához hívja olvasóit idei harmadik antológiájával a tízéves *Erdélyi Toll*.

Mint már korábban beszámoltunk róla, 2018 a számvetés, értékelés, a vissza- és előretétek esztendeje a negyedévente megjelenő székelyudvarhelyi lap számára, amely mára kiadvává nőtte ki magát. Ezt bizonyítja az *Erdélyi Toll* és az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó közös könyvkiadási egyezménye alapján megjelent *Erdélyi irodalom I. az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat 2009–2010-es évfolyamaiban* című kötet is (a másik két idei kiadványról, amelyek az *Erdélyi Toll* első két évének gyermekirodalmi és tudománynépszerűsítő anyagát ölelték fel, már korábban beszámoltunk).

A három közül az erdélyi irodalomhoz kapcsolódó a legvaskosabb gyűjtemény, több mint 356 oldalon kínál lírai és prózai olvasnivalót, majd kilenc oldalon sorakoztatja fel a Toll első két évfolyamában megjelent szerzőket, akik így a nyolc lapszámban is könnyen megtalálhatók. Ez ismételten Beke Sándor

főszerkesztő és munkatársai elkötelezettségét hirdeti az itthon irodalmának felmutatása, megőrzése, az erdélyi szellemi termés új nemzedékek elé „terítése” iránt.

Az alkotói és műfaji sokszínűsége az antológiát összeállító dr. Brauch Magda előszavában is felhívja a figyelmet. A nagy klasszikusok, a legelső Tollban található Arany-líra, Bözödi György, Nagy Olga, Nagy Pál dokumentumértékű önéletírásai és tanulmányai, Fodor Sándor, Balázs Sándor nosztalgikus visszatekintései, Bölöni Domokos és Lőrincz György novellái, Csire Gabriella mondái, Jancsik Pál, Csávossy György, Baricz Lajos, Kinde Annamária költészete mellett — az alkotói névsor igen hosszú, így csak néhányat emeltünk ki a nagyok kö-

zül — a legfiatalabbak — Botár Emőke, Nagyálmos Ildikó, Czirják Edit — lírai világa is körvonalazódik. Amint az előszó írója is megjegyzi, nem véletlen, hogy a jövő költőnemzedéke — ma már jól ismert alkotók — éppen az *Erdélyi Tollban* kapott lehetőséget kilenc-tíz évvel ezelőtt a megmutatkozásra.

De nem pusztán önreflexió, tükörbe nézés ez a gyűjtemény, Pomogáts Béla tanulmányából például az is kiderül, hogyan látja az erdélyi magyar irodalom útját az anyaországi irodalomkutató.

A hangsúly, persze, a hazai szerzők színes világának egymás mellé illesztésén van. Egy csodálatos szellemi kaleidoszkóp születik ebből a törekvésből, amit forgatva a világ bármely táján otthon érezheti magát az erdélyi olvasó.

Népiúság, Múzsza-melléklet, 2018. október 19.

TARTALOM

<i>Tollal őrzött erdélyiség avagy A sokszínű lélekmadár (Nagy Székely Ildikó)</i>	5
Az idei harmadik Erdélyi Toll kínálatából	7
A negyedik Erdélyi Toll kínálatából	10
A Toll védelme	13
Az ötéves Toll második röpte	17
Erdélyi Toll — idén harmadszor	20
A biztos pont	24
Az idei első Erdélyi Toll színei	28
A Toll melegében	31
Toll-varázs ősszel	34
A lélekmadár Tolla	37
Tollban a gyökerek	40
Szárnynövesztő útkeresések	43
Fiatal tollak színvilága	47

Utak, ünnepek a Tollban	51
A 300. könyv	55
Az idei első Erdélyi Tollak	59
2017 Erdélyi Tollai	63
Tavaly múlt tízéves az Erdélyi Toll	69
Gyermekirodalom, hit, tudomány	76
Az Erdélyi Toll harmadik antológiája	81

ERDÉLYI GONDOLAT KÖNYVKIADÓ
A könyv szerkesztője: BEKE SÁNDOR
Nyomdai előkészítés:
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó
A szerkesztőség postacíme:
535600 Székelyudvarhely, Tamási Áron u. 87
Telefon/fax: 00-40-266-212703
E-mail: egondolat@yahoo.com; egk@freemail.hu

ISBN 978-606-534-105-0

www.erdelyigondolat.ro

Készült az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó Nyomdájában,
Székelyudvarhelyen
Felelős vezető Beke Sándor igazgató

